

SỨC BỀN VẬT LIỆU

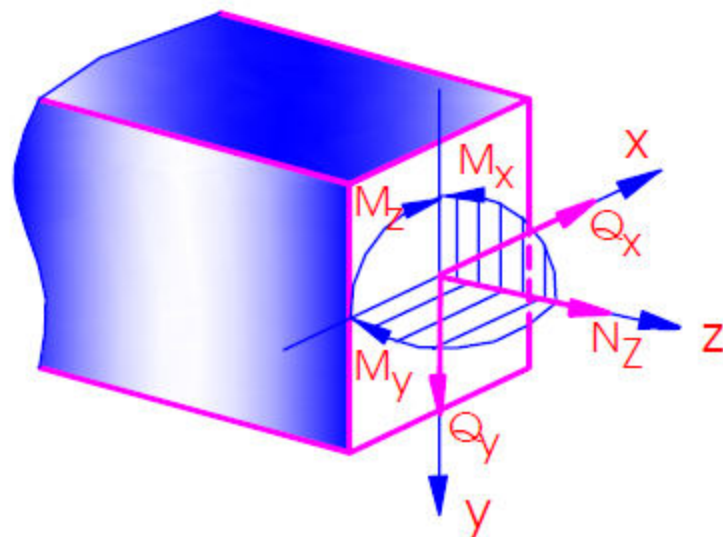

GV: ThS. TRƯƠNG QUANG TRƯỜNG
KHOA CƠ KHÍ – CÔNG NGHỆ
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM TP.HCM

Chương 7

THANH CHỊU LỰC PHỨC TẠP

NỘI DUNG

- 1. Khái niệm chung**
- 2. Uốn xiên**
- 3. Uốn và kéo (nén) đồng thời**
- 4. Uốn và xoắn đồng thời**
- 5. Trường hợp chịu lực tổng quát**

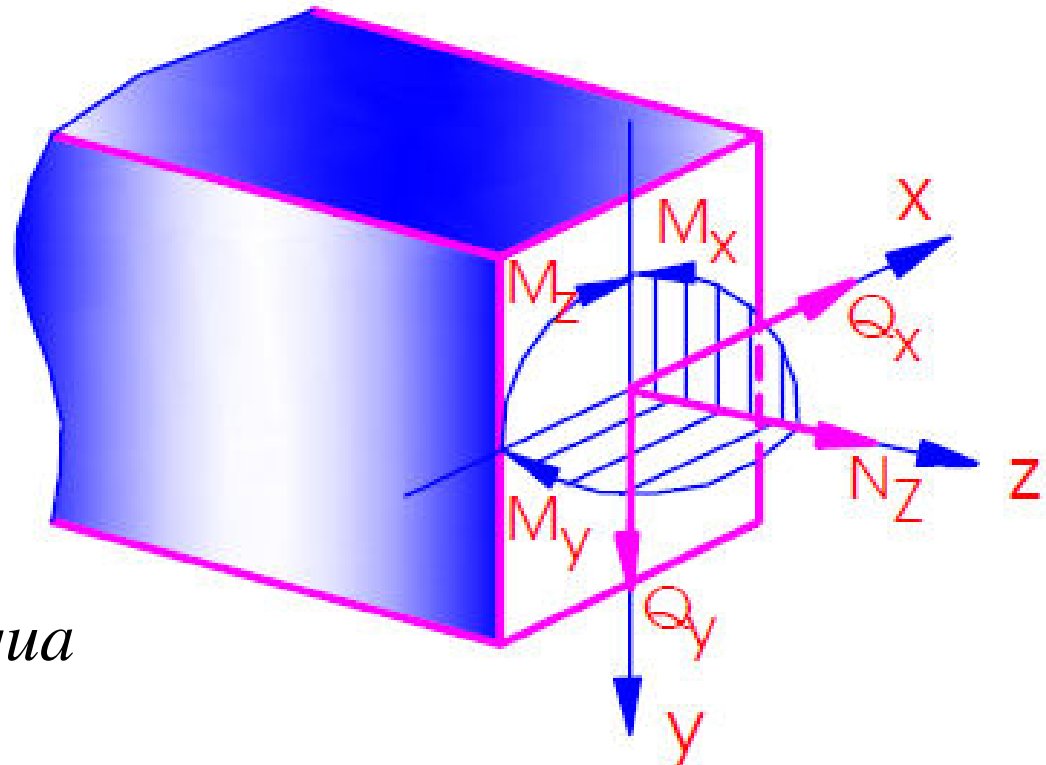

1. KHÁI NIỆM CHUNG

1. Các trường hợp chịu lực:

Trong trường hợp tổng quát, trên MCN của thanh có 6 nội lực:

- Lực dọc: N_z
- Lực cắt: Q_x, Q_y
- Momen uốn: M_x, M_y
- Momen xoắn: M_z

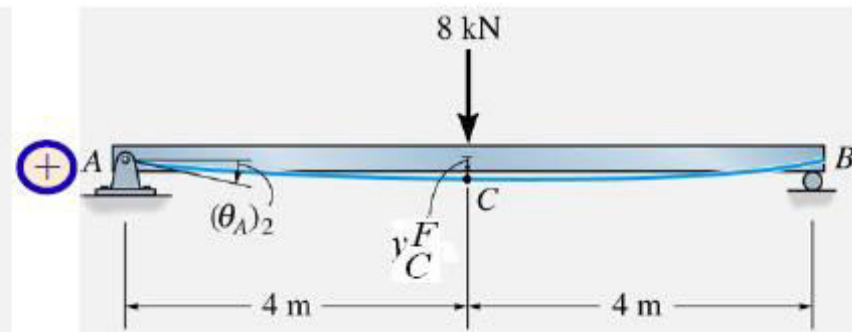
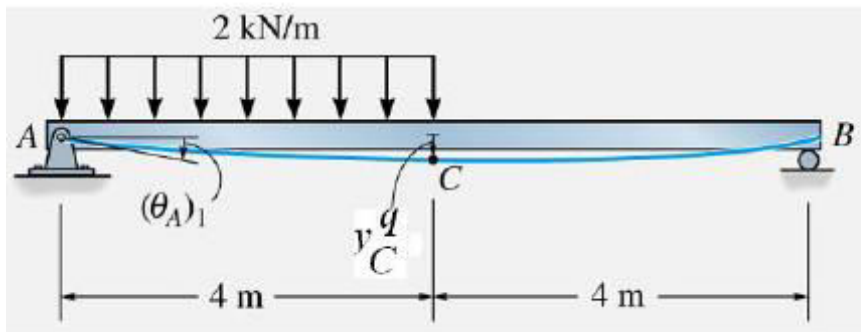
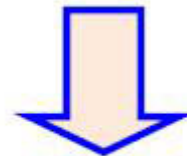
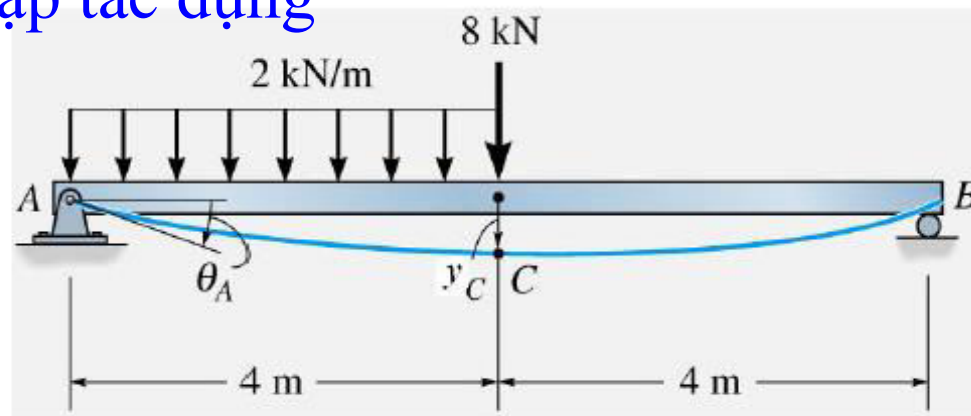
Trong thực tế: Q_x và Q_y bỏ qua

1. KHÁI NIỆM CHUNG

2. Phương pháp tính:

- ✓ Phương pháp cộng tác dụng
- ✓ Nguyên lý độc lập tác dụng

1. KHÁI NIỆM CHUNG

2. Phương pháp tính:

Kéo (nén) đúng tâm:

N_z →

$$\sigma_z = \frac{N_z}{F}$$

Xoắn thuần túy:

M_z →

$$\tau = \frac{M_z}{J_p} \cdot \rho$$

Uốn:

M_x →

$$\sigma_z = \frac{M_x}{J_x} \cdot y$$

M_y →

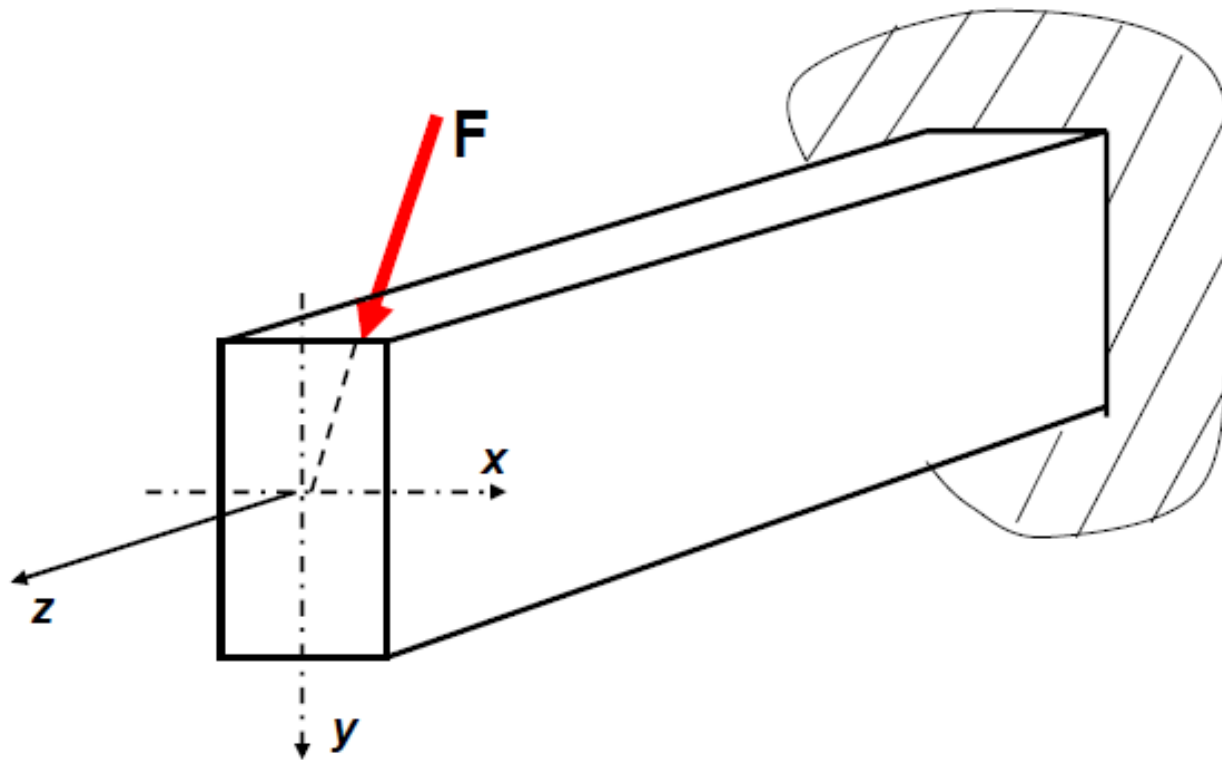
$$\sigma_z = \frac{M_y}{J_y} \cdot x$$

2. UỐN XIÊN

1. Khái niệm:

Nội lực M_x & $M_y \Rightarrow$ uốn xiên

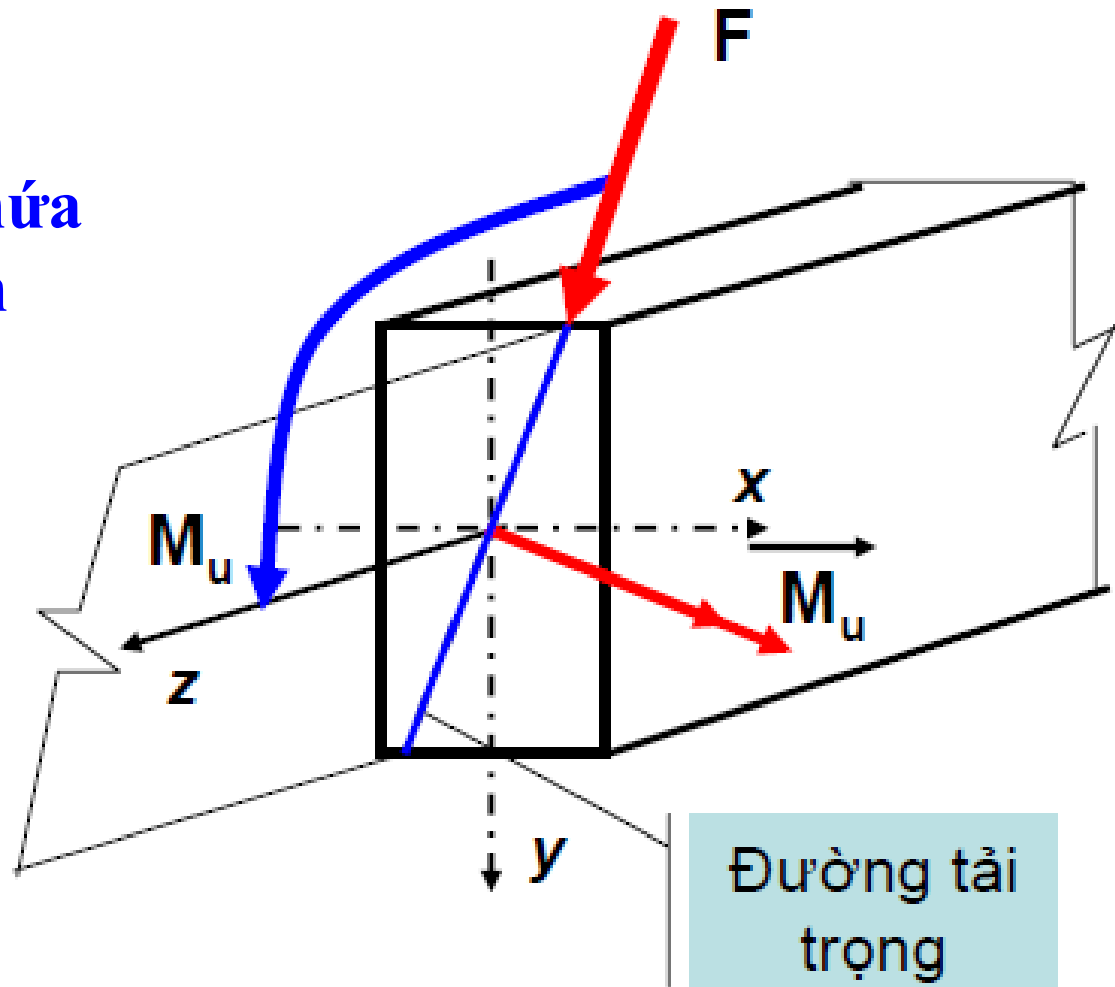

2. UỐN XIÊN

1. Khái niệm:

Mp tải trọng: là mp chứa tải trọng và trục thanh

Đường tải trọng: giao tuyến mp tải trọng và MCN

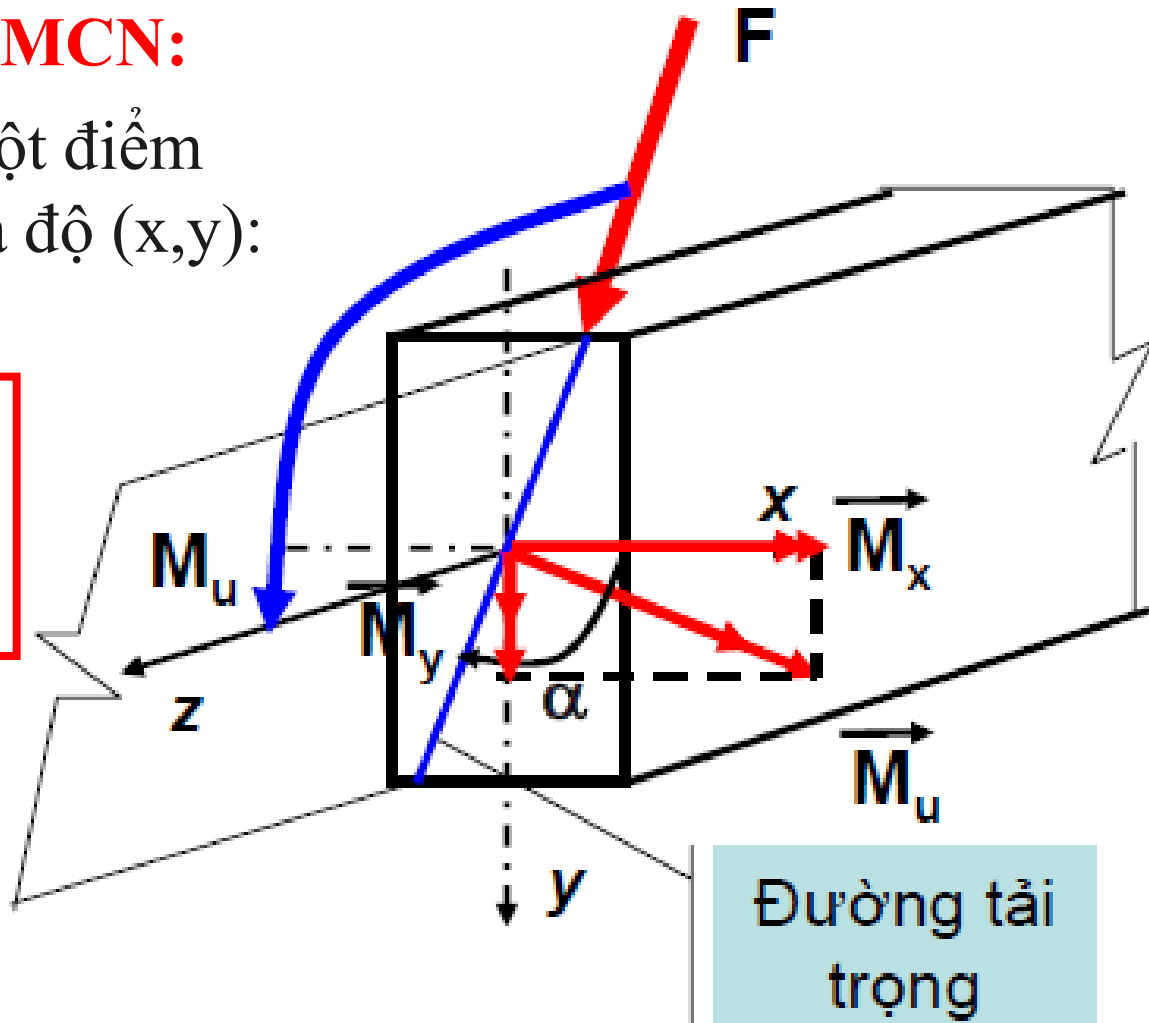

2. UỖN XIÊN

2. Ứng suất pháp trên MCN:

Ứng suất pháp σ_z tại một điểm bất kỳ trên MCN có tọa độ (x,y) :

$$\sigma = \frac{M_x}{J_x} \cdot y + \frac{M_y}{J_y} \cdot x$$

2. UỐN XIÊN

3. Đường trung hòa và biểu đồ ứng suất:

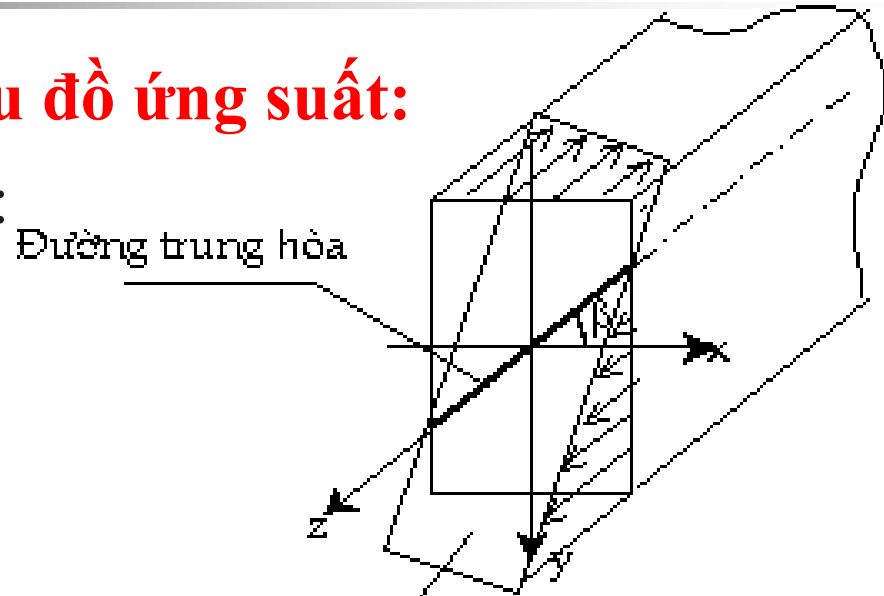
Phương trình đường trung hòa:

$$\sigma = \frac{M_x}{J_x} \cdot y + \frac{M_y}{J_y} \cdot x = 0$$

$$\Rightarrow y = -\frac{M_y}{M_x} \frac{J_x}{J_y} x$$

Hệ số góc:

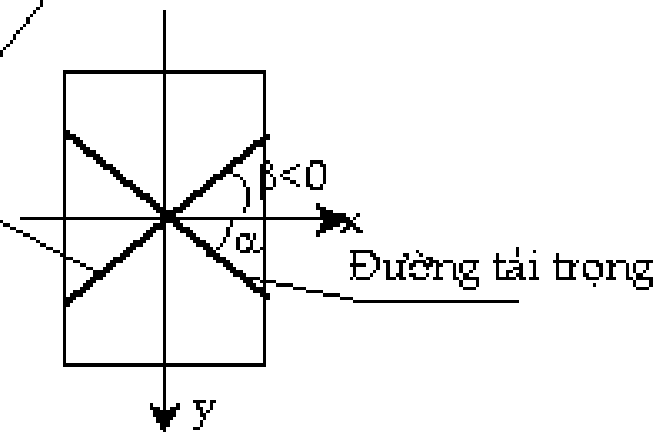
$$\operatorname{tg} \beta = -\frac{M_y}{M_x} \frac{J_x}{J_y}$$

Đường trung hòa

Mặt phẳng ứng suất

Đường trung hòa

Đường tải trọng

$\beta > 0$: chiều kim đồng hồ

Khoa Cơ Khí – Công Nghệ

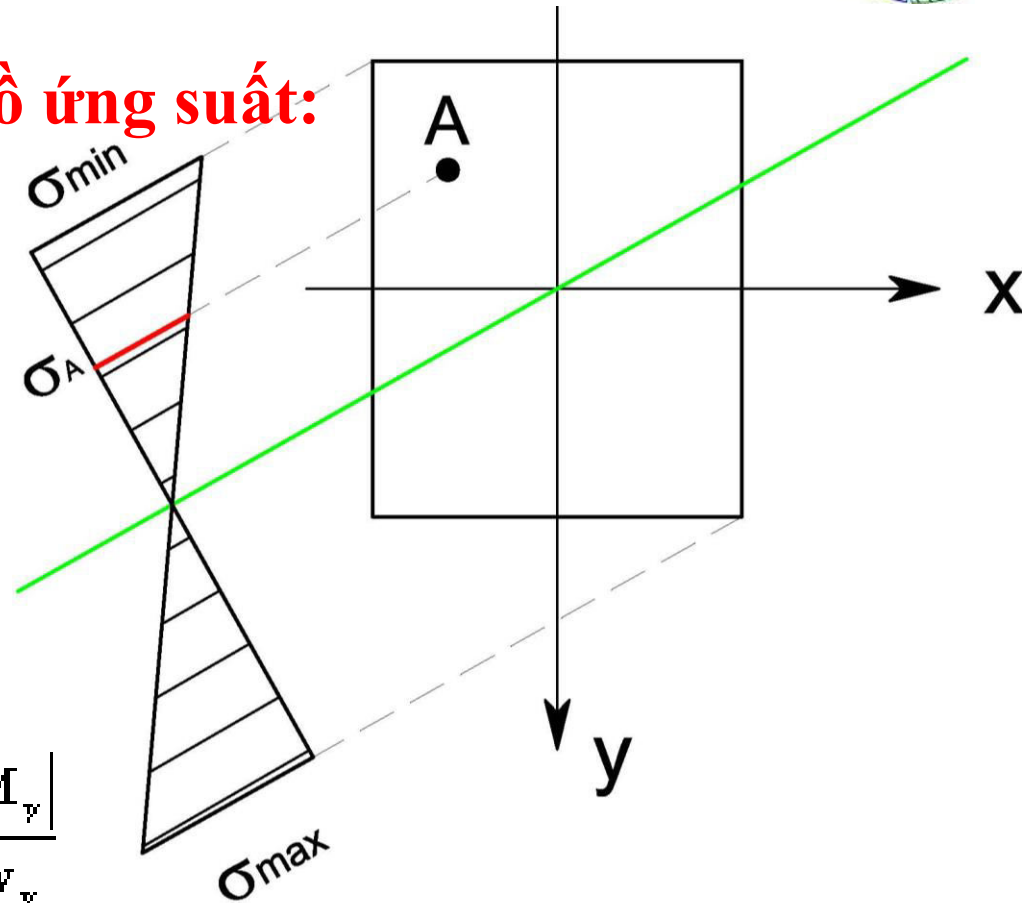
Trường ĐH Nông Lâm TPHCM

2. UỐN XIÊN

3. Đường trung hòa và biểu đồ ứng suất:

Biểu đồ ứng suất:

$$\sigma_{\max} = \frac{|M_x|}{J_x} |y_{\max}| + \frac{|M_y|}{J_y} |x_{\max}| = \frac{|M_x|}{w_x} + \frac{|M_y|}{w_y}$$

$$\sigma_{\min} = -\frac{|M_x|}{J_x} |y_{\max}| - \frac{|M_y|}{J_y} |x_{\max}| = -\frac{|M_x|}{w_x} - \frac{|M_y|}{w_y}$$

2. UỐN XIÊN

4. Điều kiện bền:

Trên mặt cắt nguy hiểm của thanh ($|M_x|, |M_y|$ cùng lớn), điều kiện bền có dạng:

Vật liệu dòn:

$$\left. \begin{array}{l} \sigma_{z \max} \leq [\sigma]_k \\ |\sigma_{z \min}| \leq [\sigma]_n \end{array} \right\}$$

Vật liệu dẻo

$$\max \{ \sigma_{z \max}, |\sigma_{z \min}| \} \leq [\sigma]$$

Với vật liệu dẻo, mặt cắt ngang chữ nhật điều kiện bền có dạng:

$$\frac{|M_x|}{W_x} + \frac{|M_y|}{W_y} \leq [\sigma] \quad \Rightarrow \text{Ba bài toán cơ bản}$$

2. UỐN XIÊN

4. Điều kiện bền:

Ba bài toán cơ bản:

Bài toán kiểm tra bền: Biết tải trọng, kích thước MCN và vật liệu, kiểm tra điều kiện bền có thỏa mãn hay không?

Bài toán xác định tải trọng cho phép: tùy theo bài toán cụ thể, tải trọng cho phép được tính từ điều kiện bền

2. UỐN XIÊN

4. Điều kiện bền:

Ba bài toán cơ bản:

Bài toán xác định kích thước mặt cắt ngang: vì có hai ẩn W_x , W_y nên ta giải theo phương pháp đúng dần. Điều kiện bền có thể viết dưới dạng:

$$\frac{1}{W_x} \left(|M_x| + \frac{W_x}{W_y} |M_y| \right) \leq [\sigma]$$

Chọn trước tỉ số W_x/W_y theo kinh nghiệm, sau đó tính W_x .

MCN hình chữ nhật: $\frac{W_x}{W_y} = \frac{h}{b}$

MCN chữ [:

$$\frac{W_x}{W_y} = 6 \div 8$$

MCN chữ I: $\frac{W_x}{W_y} = 8 \div 10$

Khoa Cơ Khí – Công Nghệ

Trường ĐH Nông Lâm TPHCM

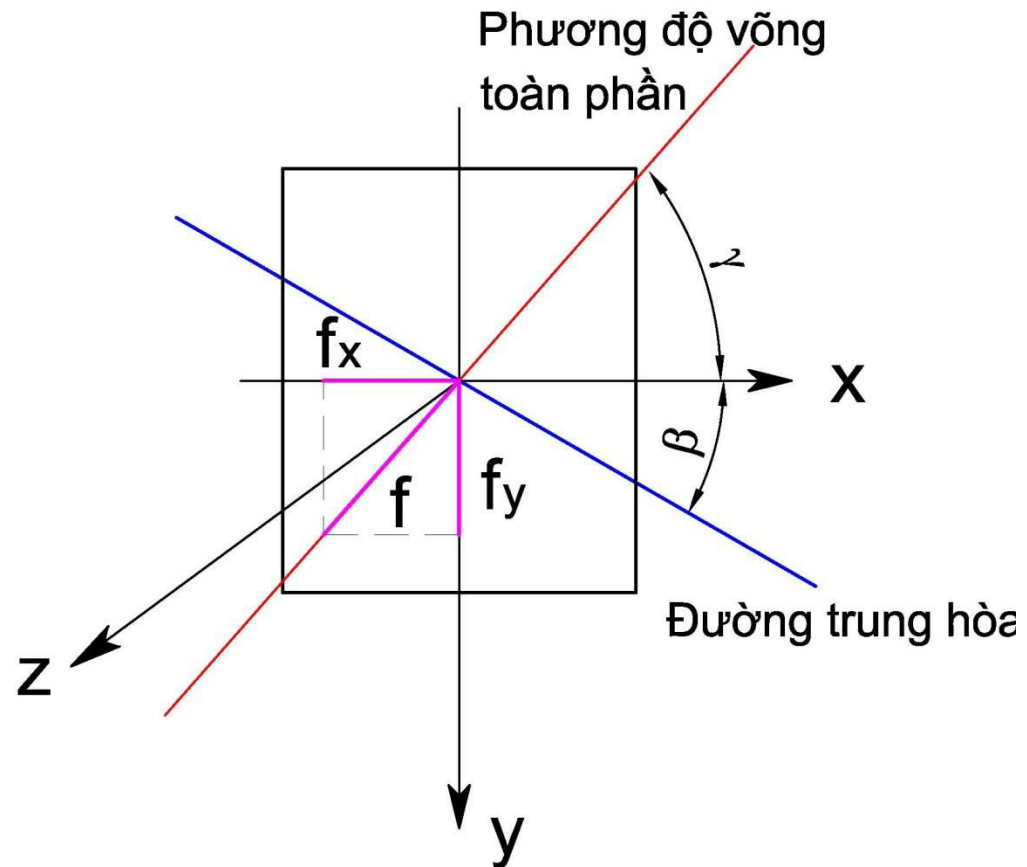

2. UỐN XIÊN

5. Chuyển vị của dầm bị uốn xiên:

Gọi f_x và f_y là độ võng tại MCN bất kỳ do riêng M_x và M_y gây nên. Độ võng toàn phần:

$$f = \sqrt{f_x^2 + f_y^2}$$

2. UỐN XIÊN

VÍ DỤ:

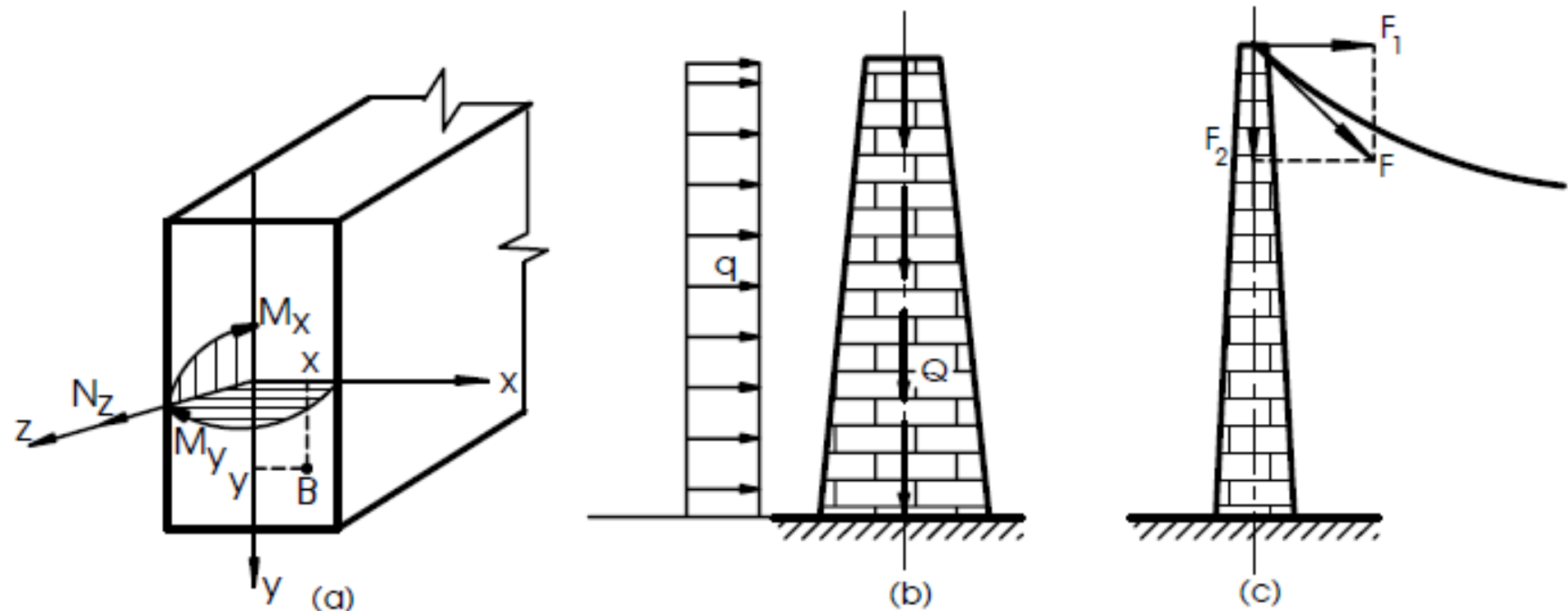

3. UỖN VÀ KÉO (NÉN) ĐỒNG THỜI

1. Khái niệm chung:

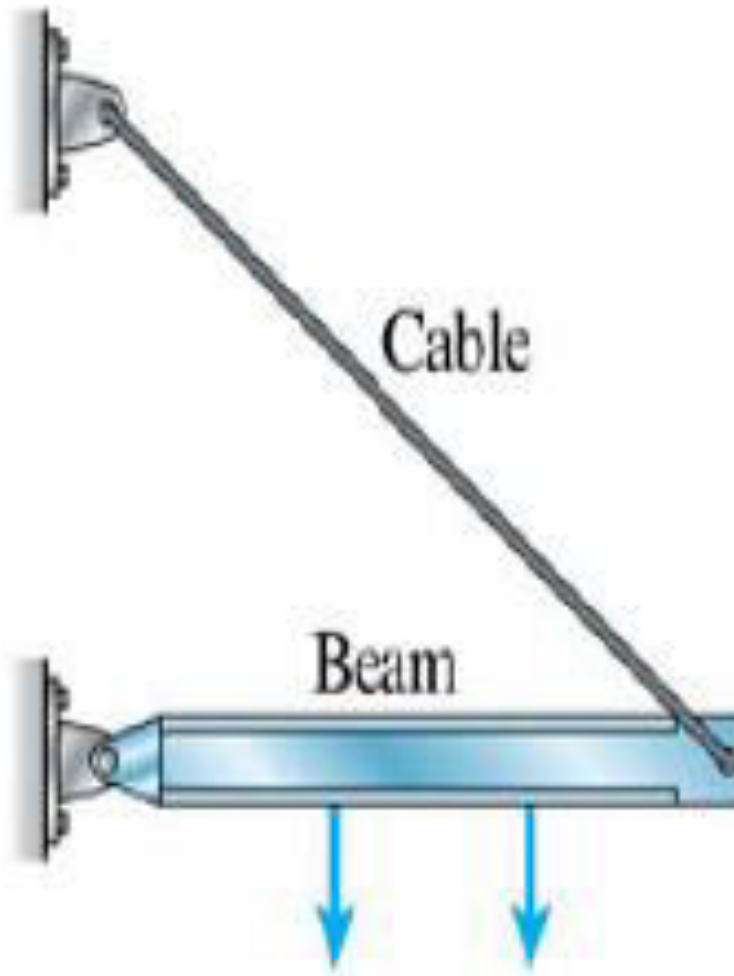
Một thanh chịu uốn + kéo (nén) đồng thời khi trên mọi MCN của thanh tồn tại các nội lực M_x , M_y và N_z

3. UỐN VÀ KÉO (NÉN) ĐỒNG THỜI

1. Khái niệm chung:

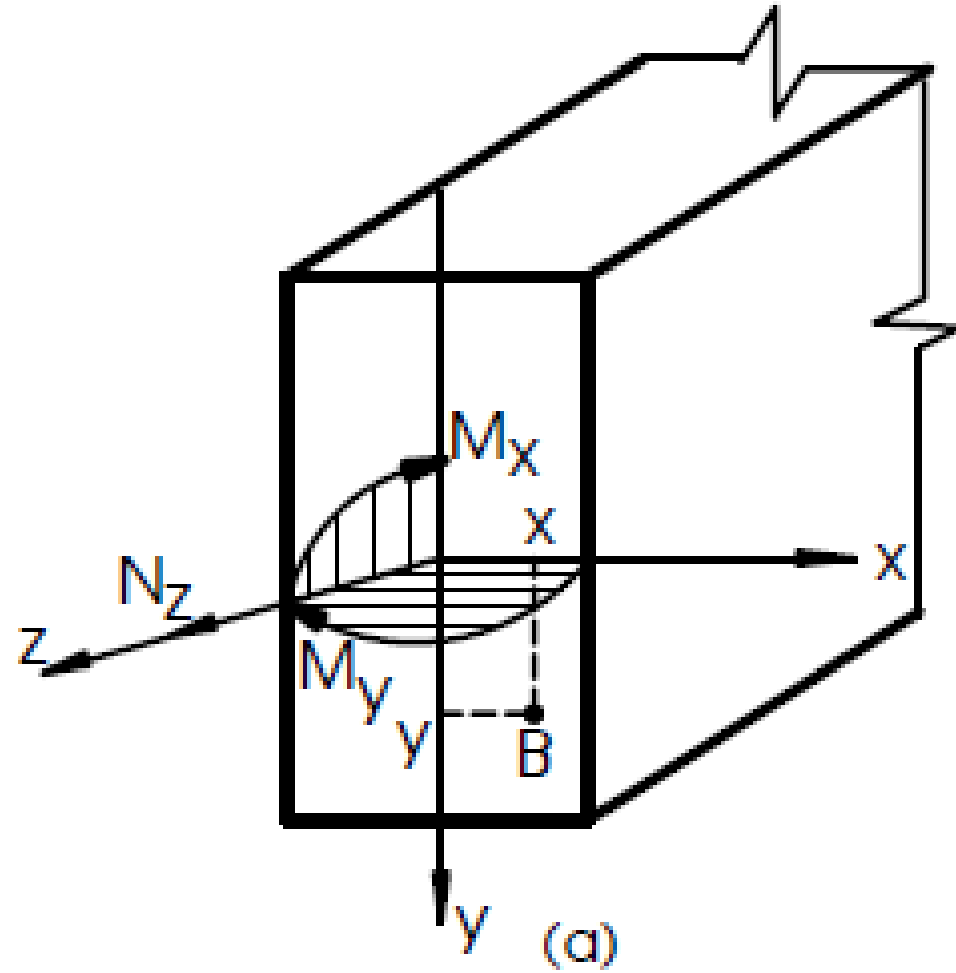

3. UỖN VÀ KÉO (NÉN) ĐỒNG THỜI

2. Ứng suất pháp:

$$\sigma_z = \frac{N_z}{F} + \frac{M_x}{J_x} \cdot y + \frac{M_y}{J_y} \cdot x$$

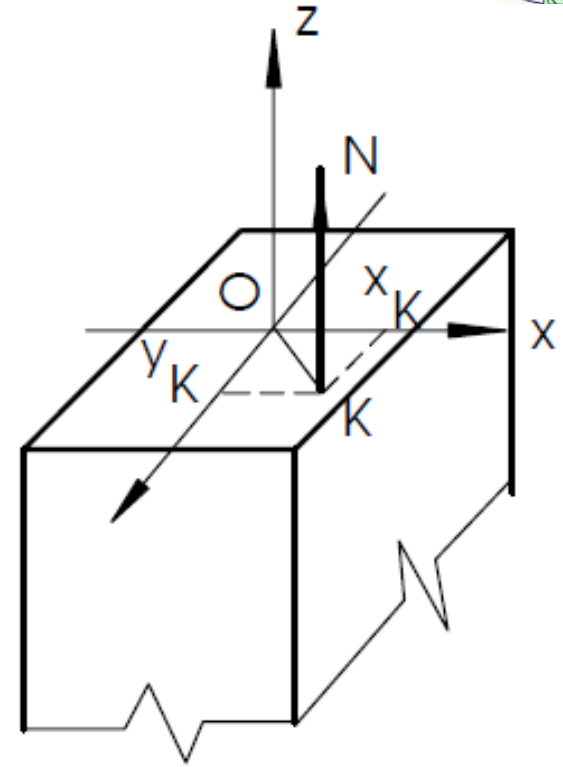

3. UỖN VÀ KÉO (NÉN) ĐỒNG THỜI

3. Kéo (nén) lệch tâm:

Gọi $K(x_K, y_K)$ là điểm đặt lực, ta có:

$$\begin{cases} N_z = N \\ M_x = N \cdot y_K \\ M_y = N \cdot x_K \end{cases}$$

Ứng suất pháp trên MCN:

$$\sigma_z = \frac{N}{F} + \frac{N \cdot y_K}{J_x} \cdot y + \frac{N \cdot x_K}{J_y} \cdot x$$

$$\sigma_z = \frac{N}{F} \left(1 + \frac{y_K \cdot y}{J_x / F} + \frac{x_K \cdot x}{J_y / F} \right)$$

3. UỖN VÀ KÉO (NÉN) ĐỒNG THỜI

4. Đường trung hòa:

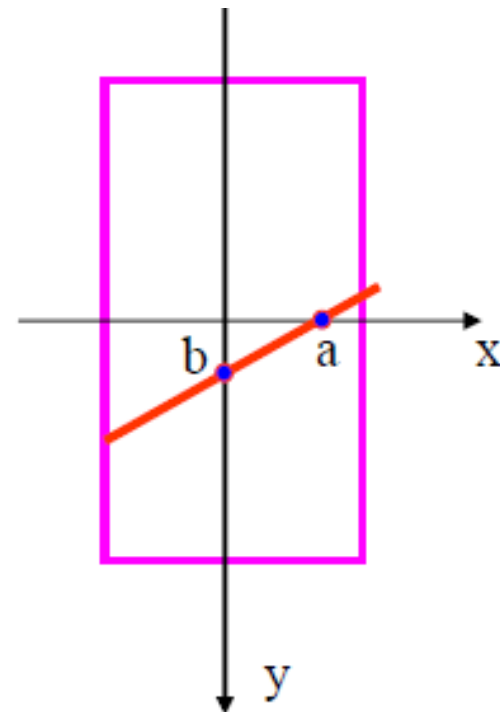
Phương trình đường trung hòa:

❖ *Uõn + kéo (nén):*

$$\frac{N_z}{F} + \frac{M_x}{J_x} \cdot y + \frac{M_y}{J_y} \cdot x = 0 \quad \Rightarrow \quad ax + by + c = 0$$

❖ *Kéo (nén) lệch tâm:*

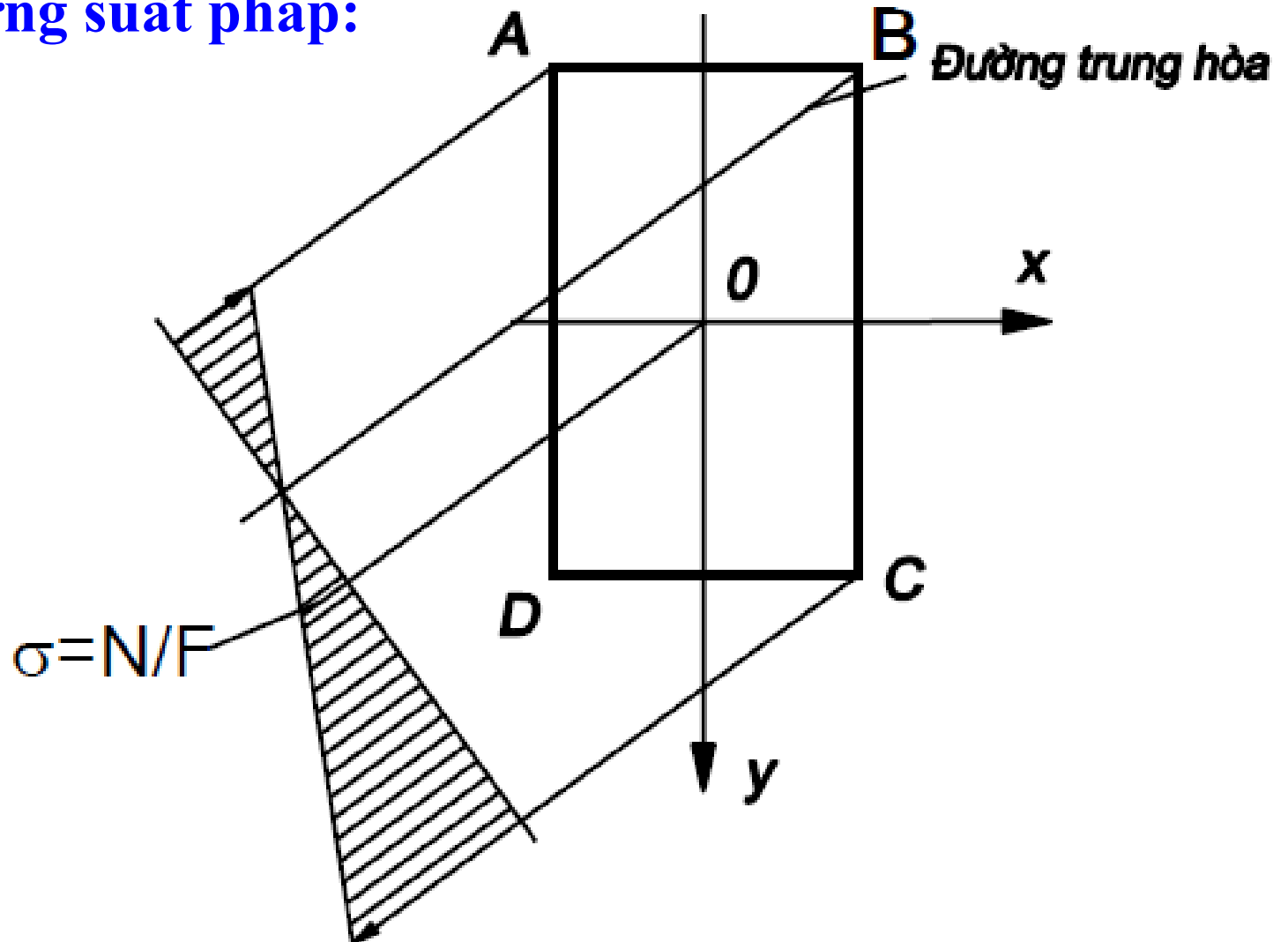
$$1 + \frac{y_K \cdot y}{J_x / F} + \frac{x_K \cdot x}{J_y / F} = 0 \quad \Rightarrow \quad \frac{x}{a} + \frac{y}{b} = 1$$

3. UỖN VÀ KÉO (NÉN) ĐỒNG THỜI

Biểu đồ ứng suất pháp:

3. UỖN VÀ KÉO (NÉN) ĐỒNG THỜI

5. Điều kiện bền:

Vật liệu giòn:

$$\left. \begin{array}{l} \sigma_{z \max} \leq [\sigma]_k \\ |\sigma_{z \min}| \leq [\sigma]_n \end{array} \right\}$$

Vật liệu dẻo

$$\max \left\{ \sigma_{z \max}, |\sigma_{z \min}| \right\} \leq [\sigma]$$

3. UỖN VÀ KÉO (NÉN) ĐỒNG THỜI

VÍ DỤ:

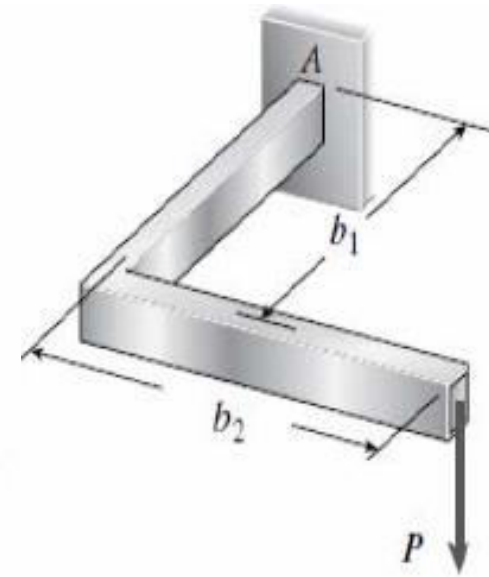
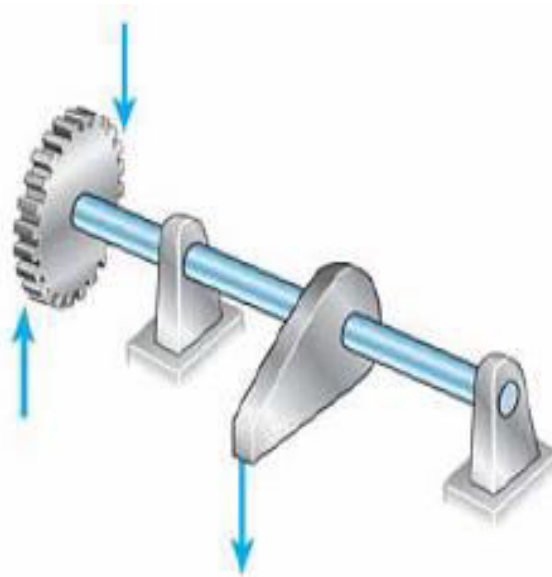
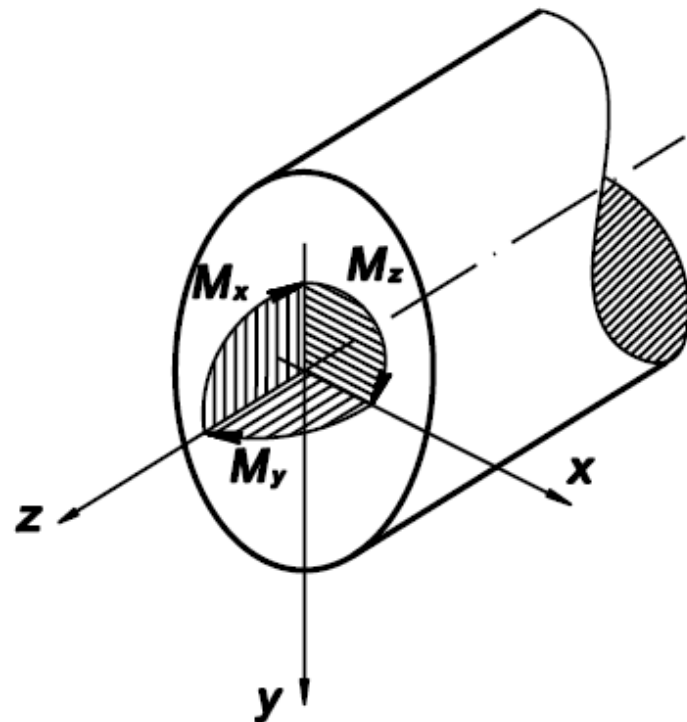

4. UỐN VÀ XOẮN ĐỒNG THỜI

1. Khái niệm:

Thanh chịu uốn và xoắn đồng thời là thanh chịu lực sao cho trên mọi mặt cắt ngang của thanh chỉ có các thành phần nội lực là mômen uốn M_x , M_y và momen xoắn M_z

4. UỖN VÀ XOẪN ĐỒNG THỜI

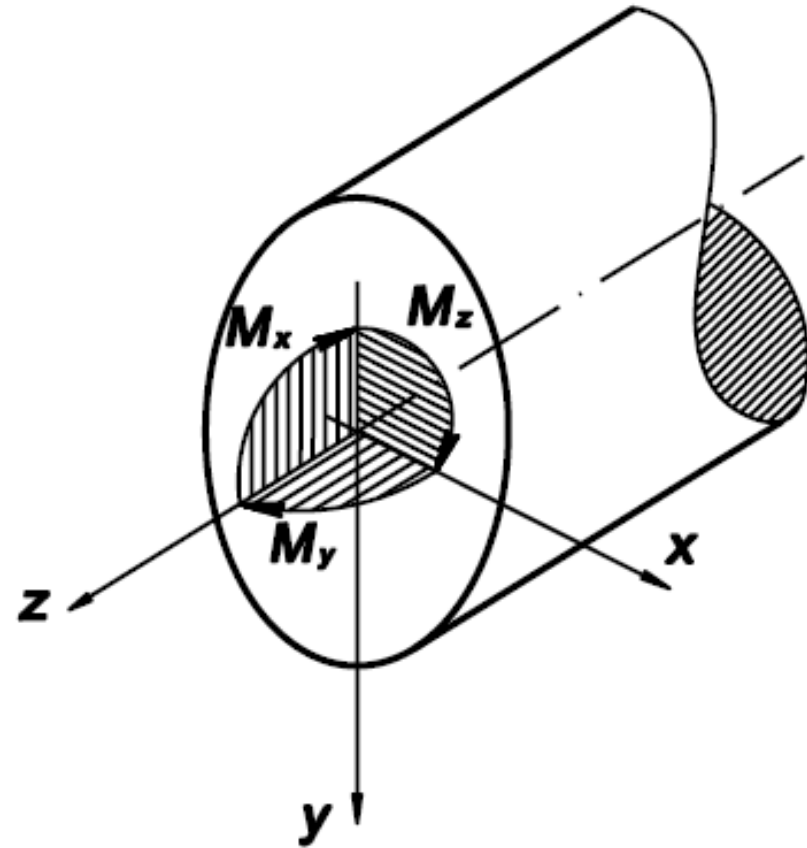

2. UỖN VÀ XOẪN MCN tròn:

Ứng suất:

$$\sigma_{max} = |\sigma_{min}| = \frac{M_x}{W_x}$$

$$\tau_{max} = \frac{M_z}{W_p} = \frac{M_z}{2W_x}$$

4. UỐN VÀ XOẪN ĐỒNG THỜI

2. Uốn và xoắn MCN tròn:

Điều kiện bền:

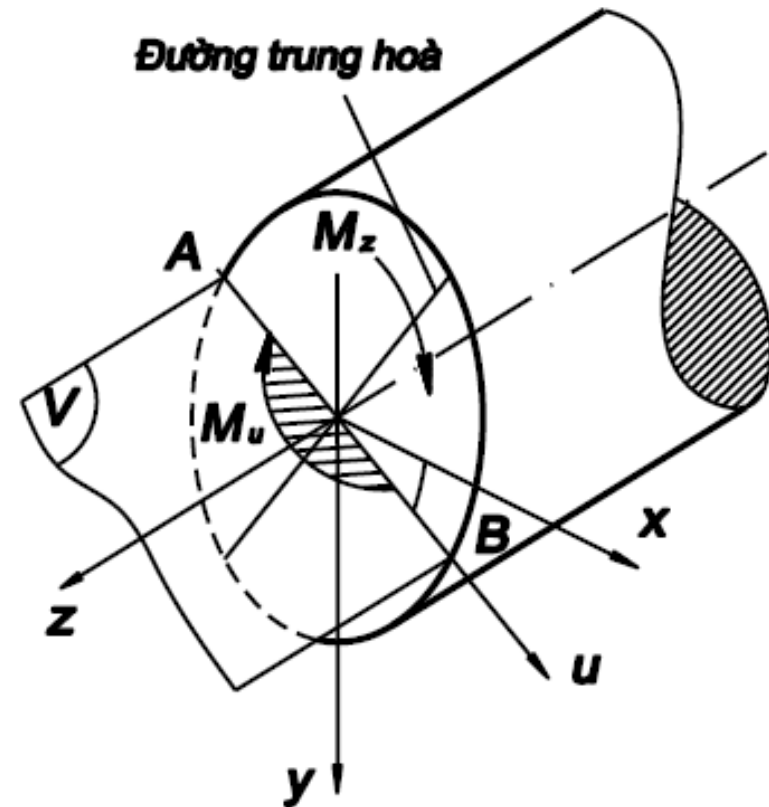
$$\sigma_{td} \leq [\sigma]$$

TB 3:

$$\sigma_{td} = \sqrt{\sigma^2 + 4\tau^2} = \frac{1}{W_x} \sqrt{M_x^2 + M_z^2}$$

TB 4:

$$\sigma_{td} = \sqrt{\sigma^2 + 3\tau^2} = \frac{1}{W_x} \sqrt{M_x^2 + \frac{3}{4}M_z^2}$$

4. UỐN VÀ XOẮN ĐỒNG THỜI

2. Uốn và xoắn MCN tròn:

VÍ DỤ:

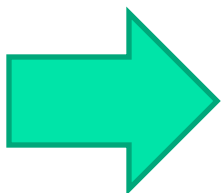
4. UỐN VÀ XOẮN ĐỒNG THỜI

3. Uốn và xoắn MCN hình chữ nhật:

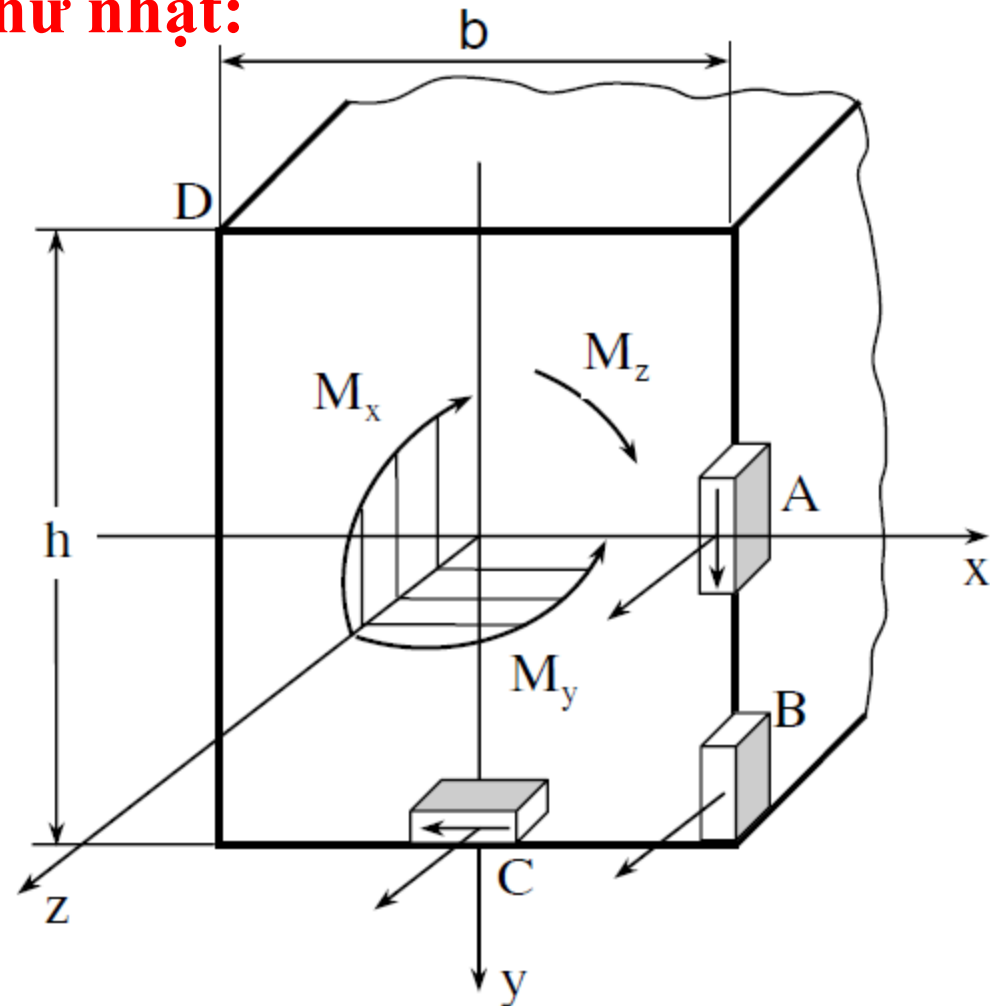
Điểm A:

$$\sigma_z = \frac{|M_y|}{W_y}$$

$$\tau_{max} = \frac{M_z}{W_{xoan}} = \frac{M_z}{\alpha hb^2}$$

$$\sigma_{td} \leq [\sigma]$$

Khoa Cơ Khí – Công Nghệ

Trường ĐH Nông Lâm TPHCM

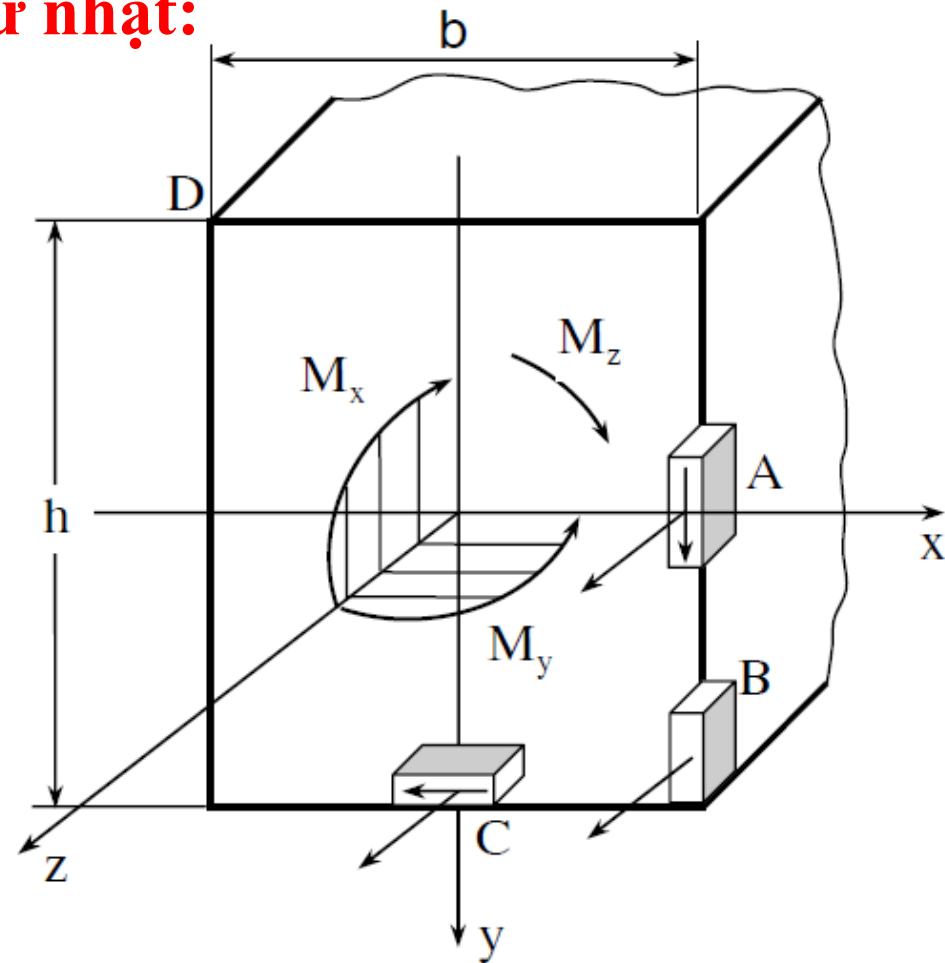

4. UỐN VÀ XOẮN ĐỒNG THỜI

3. UỐN VÀ XOẮN MCN hình chữ nhật:

Điểm B:

$$\sigma_{max} = \frac{|M_x|}{W_x} + \frac{|M_y|}{W_y} \leq [\sigma]$$

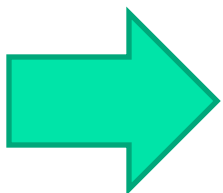
4. UỐN VÀ XOẪN ĐỒNG THỜI

3. UỐN VÀ XOẪN MCN hình chữ nhật:

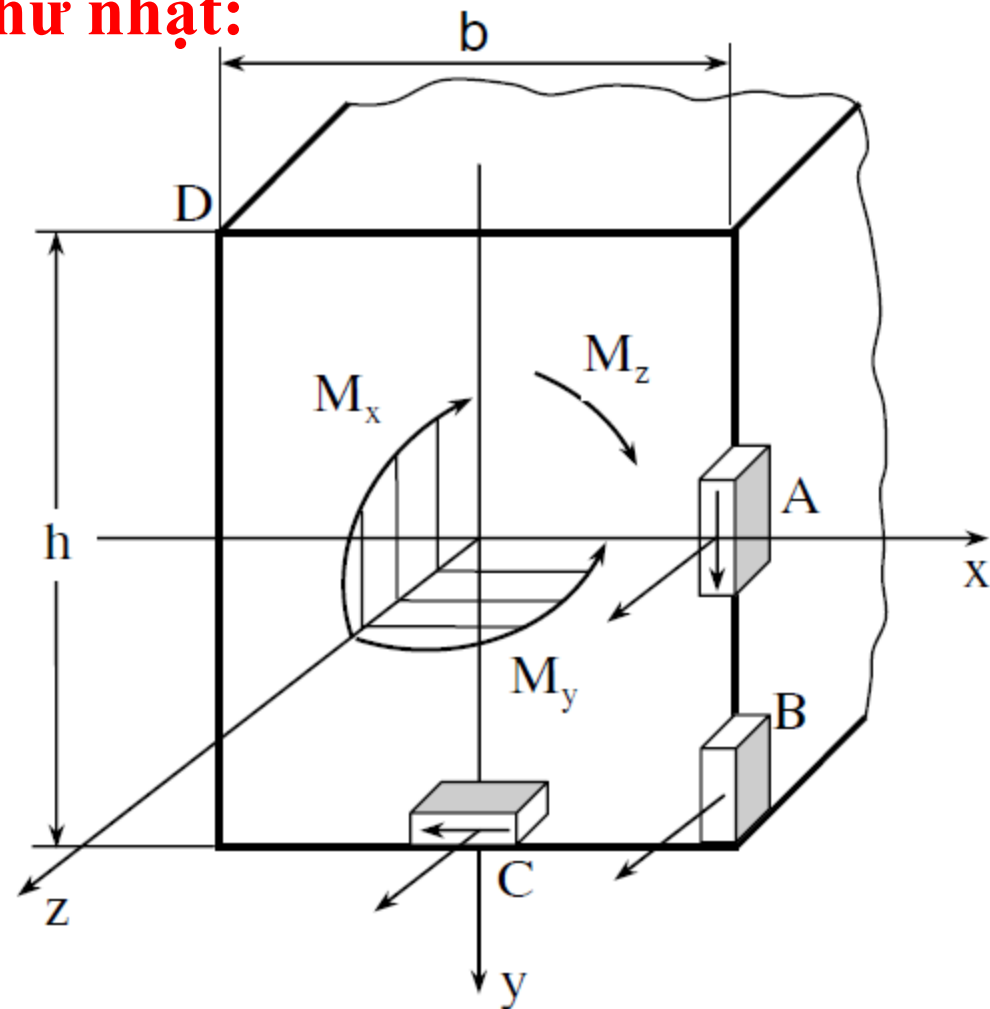
Điểm C:

$$\sigma_z = \frac{|M_y|}{W_y}$$

$$\tau_1 = \gamma \cdot \tau_{max} = \gamma \cdot \frac{M_z}{\alpha h b^2}$$

$$\sigma_{td} \leq [\sigma]$$

Khoa Cơ Khí – Công Nghệ

Trường ĐH Nông Lâm TPHCM

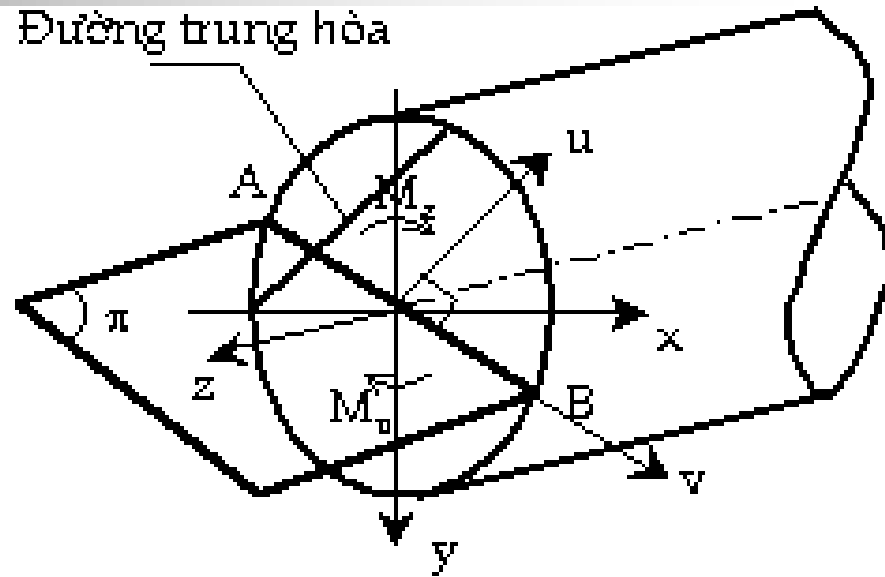
5. TRƯỜNG HỢP CHỊU LỰC TỔNG QUÁT

1. MCN hình tròn:

Đường trung hòa:

$$\sigma_z = \frac{M_u}{J_u} \cdot v + \frac{N_z}{F} = 0$$

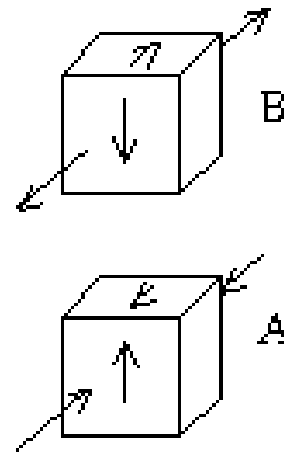
Điểm nguy hiểm: A & B

$$\sigma_A = \frac{|M_x|}{W_x} + \frac{N_z}{F}$$

$$\tau_A = \tau_B = \frac{M_z}{W_p}$$

$$\sigma_A = -\frac{|M_x|}{W_x} + \frac{N_z}{F}$$

5. TRƯỜNG HỢP CHỊU LỰC TỔNG QUÁT

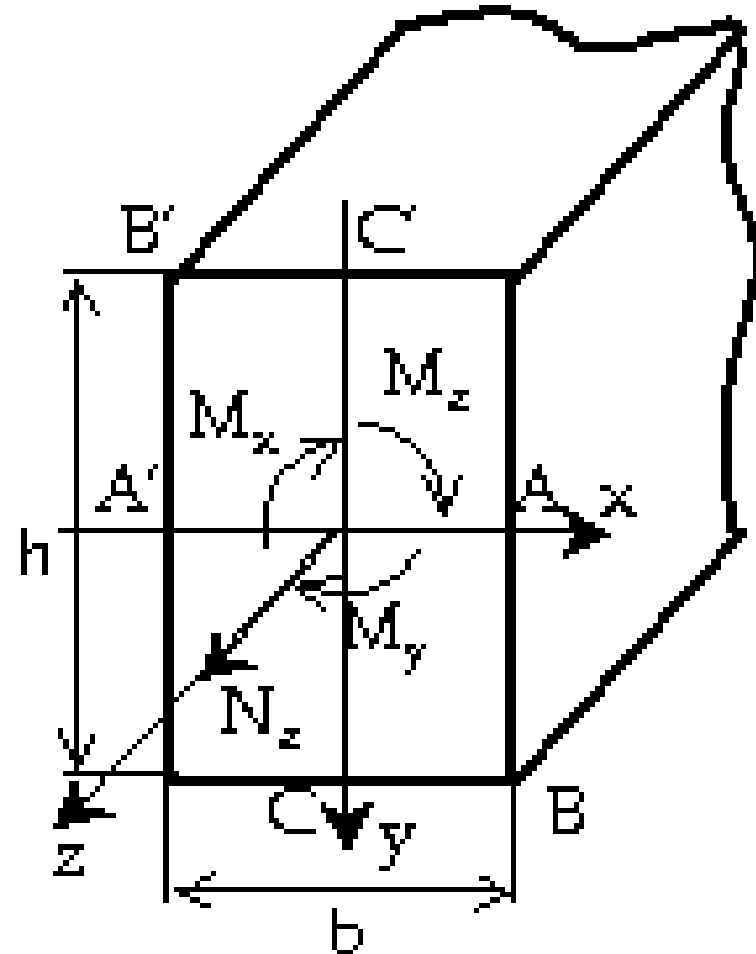
2. MCN hình chữ nhật:

Điểm nguy hiểm A, B, C:

$$\sigma_A = \frac{N_z}{F} + \frac{|M_y|}{W_y}; \quad \tau_A = \tau_{max} = \frac{M_z}{\alpha hb^2}$$

$$\sigma_B = \frac{N_z}{F} + \frac{|M_x|}{W_x} + \frac{|M_y|}{W_y}; \quad \tau_B = 0$$

$$\sigma_C = \frac{N_z}{F} + \frac{|M_x|}{W_x}; \quad \tau_C = \gamma \cdot \tau_{max}$$

CÂU HỎI

Thank you for your attention